

SPIS TREŚCI

Przedmowa	11
Słowo wstępne	13
Od Autora	15
I. Wprowadzenie	17
A. Cele i metody	17
B. Stan badań	22
C. Przegląd źródeł	29
1. Wrocław	30
2. Praga	36
3. Wiedeń	37
4. Berlin	38
5. Rzym	39
Część I. Droga do pierwszego uniwersytetu na Śląsku	
II. Próżny trud	43
A. Opuszczenie Pragi przez Niemców w 1409 r.	44
B. Próba z 1505 r.	45
1. Autor i kulisy	45
2. Niepowodzenie	48
C. Uczelnie protestanckie	51
1. Szkoła wyższa w Legnicy	51
2. Schönaichianum w Bytomiu Odrzańskim	53
III. Pod znakiem kontrreformacji	55
A. Habsburgowie jako władcy Śląska	55
B. Societas Jesu	58
1. Rozprzestrzenianie się zakonu w Niemczech	59
2. Jezuici a uniwersytety	61
3. Znaczenie nauki	63

C. Jezuici na Śląsku	67
1. Pierwsza misja we Wrocławiu 1581–1595	67
2. Uniwersytet w Nysie?	70
IV. Collegium Wratislaviense	75
A. Powrót w 1638 r.	75
B. Początek sprzeciwu protestantów	80
C. Sprawa lokalizacji	81
1. Reces lincki	83
2. Rokowania w Münsterze i Osnabrücku	87
3. Klasztor Świętej Doroty	87
4. Okres do przekazania zamku	90
D. Praca dla katolicyzmu	99
1. Sodalicje mariańskie	100
2. Akademia Amoris we Wrocławiu	102
3. Konwersje	104
4. Wrocław zapleczem misji w Moskwie?	108
E. Projekt uniwersytetu z 1677 r.	110
V. Na drodze do założenia Leopoldiny	113
A. Petycja miasta przeciw uniwersytetowi	113
B. Plan jezuitów	117
C. Dalsze pertraktacje	121
D. Pertraktacje w Wiedniu	125
E. Biskup wrocławski	126
F. Odroczenie i decyzja	127

Część II. Wiek przemian

VI. Nowy uniwersytet	133
A. Inauguracja działalności	133
B. Kwestia przeniesienia uniwersytetu do Nysy	134
C. Organizacja i uposażenie nowego uniwersytetu	136
1. Nazwa	136
2. Sprawa sankcji papieskiej	137
3. Przywileje	138
4. Dążenie do monopolizacji wyższego wykształcenia katolickiego	140
5. Leopoldina a cenzura	143
6. Drukarnia jezuicka	146

7. Apteka	151
8. Dwa pozostałe fakultety	158
9. Dobra i finanse kolegium	166
VII. Historia budowy Leopoldiny	171
A. Przygotowania do przebudowy zamku	171
B. Położenie kamienia węgielnego i budowa Leopoldiny	174
C. Architektura budowli	178
D. Pozostałe budynki kompleksu	180
1. Kościół Imienia Jezus	180
2. Konwikt Świętego Józefa	182
E. Podsumowanie	184
VIII. Edukacja w czasach Habsburgów	185
A. Nauczyciele	185
B. Dydaktyka	189
1. Gimnazjum	189
2. Studia filozoficzne	189
3. Studia teologiczne	190
4. Wychowanie i oddziaływanie na społeczeństwo: dramaty	191
C. Uczniowie i studenci	194
IX. Przełamanie stereotypu tradycyjnego uniwersytetu: wyższa uczelnia a oświecenie	201
A. Kulisy	201
B. Krytyka uniwersytetów	204
C. Przedsięwzięcia reformatorskie ze strony władz	209
X. Negacja czy tolerancja: Fryderyk II a jezuici do kasaty zakonu	215
A. Status quo, reformy czy wypędzenie?	215
B. Jezuici proszą o opiekę	216
C. Przysięgi i zobowiązania	218
D. Próby pierwszych reform	219
1. Ofensywa: program nauczania z 1744 r.	221
2. Jezuici francuscy	225
3. Szkoła matematyczna	228
E. Odłączenie od prowincji czeskiej	230
F. Koniec działalności jezuitów francuskich we Wrocławiu	233
G. Wojna siedmioletnia	236

H. Między wygnaniem a ponownym umocnieniem	237
I. Zapowiedź zmian: lata 1763–1773	239
J. Ekspertyza Felbigera z 1769 r.	241
XI. Lata przemian 1773–1776	245
A. Fryderyk II a kasata zakonu jezuitów	246
B. Rozwój wypadków do momentu reorganizacji	247
1. Jezuici	248
2. Biskup sufragan Strachwitz	252
C. Przekształcenie zakonu	255
1. Reforma w 1774 r.	256
2. Kasata zakonu i jego przekształcenie	258
3. Utworzenie Instytutu Szkolnego w 1776 r.	262
D. Lata przemian 1773–1776 i pierwsze rezultaty	264
XII. Instytut Szkolny. Między dziedzictwem a przyszłością	271
A. Sytuacja Instytutu Szkolnego	271
1. Sytuacja finansowa	272
2. Sprzedaż dóbr jezuickich i finansowanie uniwersytetów protestanckich przez Instytut Szkolny	277
B. Koncepcja Leopoldiny jako pełnego uniwersytetu dla Prus Południowych	281
C. Uposażenie uniwersytetu	283
D. Obserwatorium astronomiczne	284
E. Studia na Leopoldinie	286
1. Reforma kształcenia uniwersyteckiego w latach 1774–1776	286
2. Poziom nauczania w czasach pruskich	289
3. Nauczyciele	293
4. Uczniowie i studenci	299
5. Ślázacy na innych uniwersytetach	304
6. Znaczenie uniwersytetu dla śląskiego katolicyzmu	307
F. Przekształcenie Instytutu Szkolnego w latach 1800–1801	311
1. Nowy regulamin szkolny z 1800 r.	313
2. Plan studiów i wychowania	315
3. Reforma Instytutu Szkolnego – podsumowanie	318
G. Jubileusz 100-lecia Leopoldiny	319
XIII. Połączenie uniwersytetów w 1811 r.	323
A. Uwagi wstępne	323

B. Droga do połączenia uniwersytetów	328
C. Nowy uniwersytet – perspektywy	334
1. Instytucje	335
2. Uposażenie	338
3. Studenci	339
XIV. Podsumowanie	343
XV. Summary	349

Aneks

XVI. Teksty źródłowe i wykazy dotyczące Leopoldiny	357
A. Teksty źródłowe	357
1. Plan lekcji na fakultecie filozoficznym i teologicznym – 1801/1802	357
2. Wykłady z medycyny Johanna Wenda	360
3. Przykład sposobu prowadzenia zajęć	362
B. Publikacje wrocławskich profesorów i studentów	363
1. Tytuły w porządku chronologicznym:	364
2. Tytuły o nieokreślonej dacie powstania	439
C. Przedstawienia jezuickiego teatru szkolnego	441
D. Wykazy osób	443
1. Jezuici, którzy przybyli do prowincji śląskiej od 1755 r.	443
2. Członkowie Instytutu Szkolnego	444
3. Wykaz profesorów Studia superiora w XVII w. oraz uniwersytetu	451
4. Indeks nazwisk rektorów uniwersytetu	483
5. Prowincjałowie śląskiej prowincji jezuickiej	484
6. Dyrektorzy Instytutu Szkolnego	484
7. Wykaz promocji doktorskich na Leopoldinie	484
E. Dobra kolegium wrocławskiego	487
XVII. Źródła i materiały pomocnicze	489
A. Źródła archiwalne i biblioteczne	489
a) Berlin	489
b) Wrocław	489
c) Brno	491
d) Praga	491
e) Rzym	492
f) Wiedeń	493

B. Literatura	494
1. Źródła i literatura opublikowana do 1811 r.	494
2. Literatura po 1811 r.	499
XVIII. Wykaz skrótów	517
XIX. Tablice chronologiczne	521
XX. Spis ilustracji	527
XXI. Indeks osób	529
XXII. Indeks nazw miejscowych	547